СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 242. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 14-го грудня 1943. No. 242. Jersey City, N. J., Tuesday, December 14, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

95 БІЛІОНІВ В НОВІМ ВОЄННІМ БУДЖЕТІ

ВАШИНГТОН. — В перших днях січня 1944. р. президент Рузвелт предложить конгресови 90 біліонів видатків на воєнні цілі в буджеті на 1945. скарбовий рік. Це буде перший зменшений воєнний буджет від початку війни упродовж трьох літ. У буджеті на 1943. р. президент домагався 100 біліонів на воєнні цілі, а тількисамо і на біжучий фіскальний рік. Отже новий воєнний буджет є на 10 біліонів менший ніж попередні. Загальний буджет федеральних видатків на 1945. р. досягне суми 95 біліонів.

ВІЙСЬКОВІ ДОСТОЙНИКИ МОЖУТЬ БУТИ КАНДИДАТАМИ НА ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНГТОН. — Секретар війни Генрі Л. Стимсон і секретар фльоти Френк Накс видали спільну заяву, в якій сказано, що нема ніякого законного обмеження для військових офіцирів, коли хто хоче ставити їх кандидатами на уряд президента Злучених Держав при виборах. Це відноситься головно до ґен. Доґлеса МкАртура та лютенанта-командира Гаролда Е. Стасена, про яких згадується як можливих кандидатів на президента при виборах в 1944. році. Цю заяву дали оба секретарі у відповіди на запит сенатора Артура Г. Вандерберґа з Мишиґен.

ПРО-СОВЕТСЬКИЙ СЛОВЯНСЬКИЙ КОНҐРЕС В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ. — На зібранню Американсько-Словянського Конґресу промовляв письменник словінського роду Луіс Адамік. Він доводив спільність демократичних ідей в Европі з такими самими ідеями в Америці і на цій підставі схарактеризував підїздову боротьбу начальника четніків ґен. Міхайловіча як боротьбу за заведення фашистівського режіму після прогнання німців з Югославії. Він заявився за підтримку підїздової боротьби веденої Тітом, бо він репрезентує демократичні елементи. Він сказав теж, що і в Польщі демократія після війни буде мати важкі перешкоди до поборення.

ШІКАҐО. — Американсько-Словянський Конґрес це орґанізація комуністичного фронту — заявив д-р Вячеслав Гетман, бувший член цього конґресу. Він каже, що большевики заздалегідь приготовили висилку делеґатів з підробленими повновластями, щоб вони захопили провід у свої руки.

ПЕРЕДБАЧУЄ ПРАВЛІННЯ ВОЯКІВ В АМЕРИЦІ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ. — „Наші вояки на фронтах кажуть, що вони борються за те, щоб дістатися домів" — заявив д-р Деніел А. Полинґ після свого повороту з подорожи до Китаю, Індії та Єгипту, як воєнний кореспондент та як віцепрезидент Службової Христіянської Ліґи. Вже тепер вояки стають нетерпеливі, коли чують як люди говорять про післявоєнні пляни — говорив д-р Полинґ. Одначе вони борються за те, щоб хоч їх діти не мусіли йти наново до війни. Тому, як лише вернуться домів, вони постараються здобути силу як у промислі так і в політиці. Раз вони захоплять владу в свої руки, вони будуть тримати її найменше 50 літ, на думку Полинґа.

ДОМАГАЄТЬСЯ ПОКІНЧЕННЯ ЗАГОВОРУ ПРОТИ ЖИДІВ.

НЮ ЙОРК. — Федеральний сенатор Джеймс Мід, промовляючи перед зібранням Американської Орґанізації для Регабілітації через Вишкіл, закинув цілому світови „один із найдивніших заговорів в історії", а це заговір проти жидів тим, що всі мовчать, коли в Европі їх винищують. Він зажадав від Аліянтів, щоб покінчили цей заговір, та щоб виратували життя мілонів жидів, що опинилися в націстівській Европі.

РЕЗИҐНУЮТЬ З БЕЗПЛАТНОЇ ФЕДЕРАЛЬНОЇ СЛУЖБИ.

НЮ ЙОРК. — Бюро Адміністрації Цін віднеслося до конґресу, щоб перевести закон для затримання умових наємців при праці, бо вони резиґнують зо служби, не діждавшися платні. Є це переважно адвокати, які добровільно взялися полагоджувати кримінальні справи з доруження Бюра Адміністрації Цін, але підпали під постанову закону, що їм не вільно брати правничих справ, в яких треба боронити людину проти закиду уряду. В такий спосіб адвокати-добровольці опинилися в безвихіному матеріяльному положенню. Щоб себе рятувати, вони покидають працю для Бюра Адміністрації Цін.

ВОЛЕС ПРОТИ МІЖНАРОДНИХ КАРТЕЛІВ У МЕДИЦИНІ.

ЧАПЕЛ ГИЛС (Норт Керолайна). — Віцепрезидент Волес заявився проти міжнародних картелів, які не дозволяють мілонам людей користуватися ліками, бо картелі наложили на них високу ціну, якої бідні люди не можуть заплатити і нераз мусять гинути.

Приготовляються до приняття президента Рузвелта в Конґресі

ВАШИНҐТОН. — Безпосередні дорадники президента Рузвелта поважно передумують суґґестію, щоб президент Рузвелт явився особисто перед обома палатами конґресу та устно переповів свої переживання в часі подорожи та конференцій на Близькому Сході та в Африці. Цей крок потрібний для успокоєння прилюдної опінії з часу, як після спільних конференцій Рузвелта з Чорчилем, Сталіном та Чіян Кай-шеком появилися неґодування ізза недостачі прилюдного вияснення великих справ, які там обговорено. — Такий крок вважають дорадники президента за потрібний хочби тому, що провідники Републиканської Партії заявили свою здержаність від проголошення спільної програми в заграничній політиці, поки не буде більше інформацій про програму теперішньої адмістрації.

ПОНАД ПІВ МІЛЮНА ВТІКАЧІВ ДОПУЩЕНО ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ

ВАШИНҐТОН. — Ще 26. листопаду на таймім засіданню Комісії для Закордонних Справ у палатуі репрезентантів виявив асистент секретаря стейту Брекенбридж Лонґ, що до Злучених Держав впущено упродовж останніх десятй літ 580,000 втікачів з Европи, у більшій частині жидів. Цю заяву зробив Лонґ з цієї нагоди, що різні установи закидали урядови, начеб він нічого не вдіяв в справі переслідуваних жидів. Утікачів допускав уряд на підставі квоти за візами американських консулятів в Европі. Понадто приїздили в Америку втікачі як тимчасові відвідувачі, одначе їх захопила війна і вони осталися тут аж до дальшого вирішення. Тепер впускають в Америку втікачів на підставі спеціяльного порозуміння з міжнародньою комісією, яка існує в різних краях. Ця засторога потрібна тому, що між утікачами приловлено значне число націстівських аґентів.

СВІТОВА ОРҐАНІЗАЦІЯ ПОВОЄННОГО ХАРЧУВАННЯ

ВАШИНҐТОН. — Тимчасова комісія, яку складено на харчовій світовій конференції в Гат Спринґс, виготовила пляни створення світової організації для поліпшення харчування у всіх народів світу і цю справу поручить до виконання 44 націям, які були заступлені на конференції в Атлантик Сиґі. Для осягнення наміченої цілі треба теж буде повести акцію за поліпшення хліборобства.

Москва й Чехословаччина підписують 20-літню угоду

МОСКВА. — У 32 годині по приїзді сюди чехословацького президента Бенеша підписано тут договір приязни й взаїмної допомоги між советським союзом і Чехословаччиною. Договір має обовязувати на 20 літ. Він подібний до угоди між советським союзом і Британією, але подробиць його до публичного відома ще не подано.

Угоду підписали Зденек Фірлінґер в імени Чехословаччини, а Молотов за советський союз.

Угоду вважають загально доказом, що на мировій конференції советський союз буде добиватися встановлення наново незалежної Чехословаччини в її первісних межах.

Підписання угоди здержував був через кілька місяців британський уряд, вказуючи на потребу виробити вперед загальний аліянтський плян політичного замирення. Британський уряд згодився не противитися далі цій угоді після жовтневих відвідин секретаря заграничних справ Ідена у Москві.

СФОРЦА ВИТАЄ АРМІЮ Й КРИТИКУЄ КОРОЛЯ

НЕАПОЛЬ. — Ґраф Карльо Сфорца привитав в імені ліберальних і проти-монархістичних кругів участь італійської армії в боях проти німців, але рівночасно висказав надію, що армія не буде вжита для скріплення збанкротованого італійського монархізму.

У своїй радіовій промові ґраф Сфорца виступив проти італійського короля з гострою критикою, кажучи, що італійці не можуть вірити в щирість про-аліянтських і проти-німецьких заяв італійського короля, котрий передтим говорив був неменше гостро проти Аліянтів і в котрого імені післано італійських вояків воювати за німецькі інтереси в Африці й на Балкані.

ФРАНЦУЗЬКІ ЗАХОДИ ДО ЗАСПОКОЄННЯ МУСУЛМАНІВ

АЛЖІР. — Ґенерал Де Ґол заявив у своїй промові в Константині, що Французький Комітет Національного Визволення згодився надати громадянські права кількадесятьом тисяч французьких мусулманів в Алжірі та допустити їх у більшому числі до участи в громадських радах. Він говорив теж, що французький комітет старається за поправу життевих умовин для арабів.

Слова Де Ґола могли відноситися до яких 7 мілонів мусульманів в Алжірі. З них тільки 10 процентів має народню освіту й може добиватися французького громадянства. Під дбанням за економічну поправу ґенерал розумів заведення рільничих шкіл для арабів та надавання субсидій для рельництва, як також кращу нагоду добувати землю на власність.

ДЛЯ ЯПОНЦІВ. — На американську базу на Мунді, на острові Нова Джорджія, вивантажують бомби, які скидається з літаків. Незадово японці покуштують їх.

ВЕЛИКИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ РЕЙД НА ЕМДЕН

ЛОНДОН. — Американські „Літаючі фортеці" й „Либератори", котрим товаришили ескадри боєвих літаків, ударили в білий день на Емден, німецький порт на Північному Морю. В бою з німецькими літаками зострілили 138 німецьких літаків, відносячи в цей спосіб одну з найбільших повітряних перемог цеї війни. Базу воєнних кораблів при тому розбито бомбами. З виправи не вернулися 17 „фортець" і „либераторів" та 3 літаки з ескорти.

ЗАТОПЛЕНО 5 СУБМАРИН У ДВО-ДНЕВІМ БОЮ НА АТЛЯНТИКУ.

ЛОНДОН. — Британська адміраліція подає, що аліянтські кораблі й літаки звели на Атлянтику дво-дневий бій з громадою німецьких підводних човнів, що напали на аліянтський конвой. Конвой добився до порту цілий, а ворог утратив 5 підводних човнів. Кромі цього 3 інші човни ушкоджені.

ВОСЬМА АРМІЯ ПОШИРЯЄ БАЗУ.

АЛЖІР. — Британська восьма армія поширила клин, котрий вона вбила в ворожі лінії над рікою Моро в секторі Сен Леонарда. Аліянтські літаки й артилерія завдали тут ворогови поважні втрати. В боях головну ролю відограли канадійські відділи. Не дивлячися на їх завзяття, вони ще не добули свого обєкту Ортони.

Підслухані ворожі радіові комунікати признають, що Аліянти сконцентрували в Італії величезні артилерійні сили та що їх огонь це, „щось страшне".

ВЕЛИЧЕЗНІ БОЇ В ОКОЛИЦІ КИЄВА.

ЛОНДОН. — Німці кидають проти відділів червоної армії в околиці Киева кольосальні сили. Їх офензиву ведуть нові, котрих вони зібрали тут велику масу. Проти цеї офензиви червона армія кинула собі велику силу й здержала німецький наступ. За словами ґенерала Ватутіна, команданта першої української армії, за один день червона армія вбила 1,600 німців та розбила 35 націстичних повзів.

Німецький комунікат каже, що найлютіший бій ведеться при вливі ріки Тетерева з Дніпром. Друга українська армія ґен. Конева напирає на промислове місто Кірове (давніше Елисавет), що лежить 62 милі на південний захід від Кременчука. Північне крило цеї армії заняло головне місто ґубернії Чигирин.

ДАЛІ БОМБАРДУЮТЬ НАВРУ.

ПЕРЛ ГАРБОР. — Американські кораблі підїхали під остров Навру, найдалі на південний схід висунений пост Японії, та стали його обстрілювати з корабельних гармат. Видно стараються звести на ніщо його вжиточність для ворога. Від обстрілу на острові, що має великі поклади фосфату, зчинилися сильні пожари.

АМЕРИКАНЦІ РОЗБИЛИ НАСТУП ВОРОГА НА БУҐАНВИЛІ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННОМУ ПАЦИФІКУ. — Ворог почав офензиву на добуті недавно позиції на острові Буґанвилі, але американці відбили її з поважними втратами для ворога.

Рівночасно аліянтські літаки вилетіли з Австралії та вдарили по находячихся в ворожих руках нафтових теренах на островах голяндської Індії.

ЯПОНЦІ ЗНОВУ ВЖИВАЮТЬ ҐАЗУ ПРОТИ КИТАЙЦІВ.

ЧУНКІНҐ. — Китайський уряд каже, що японці знову вживали отруйних ґазів проти китайських військ в околиці міста Чанґтеґу, аби здержати напір китайців.

Китайці вже очистили 13 миль околиці Чанґтеґу з ворога.

НІМЕЧЧИНА МАЄ 400 СУБМАРИН?

СТОКГОЛЬМ. — Найліпший шведський альманах мореплавби обчисляє, що Німеччина має тепер на морях 400 підводних човнів, що справді заняті в боєвих операціях проти аліянтських кораблів.

Пише теж, що Росія будує в околиці Ленінґраду 4 воєнні кораблі, кожний містоти 35,000 тон.

ТІТО ЗАКЛИКАЄ ПАРТИЗАНІВ ДО ЗАВЗЯТІШОЇ АКЦІЇ.

ЛОНДОН. — Маршал Йосіп Брозо Тіто видав заклик до югославських партизанів повстати всюди й зводити завзяті бої з німецькою кампанією на знищення югославсьої партизанки. „Товариші," говорить заклик, „покажіть, ще раз, що югославська армія визволення непереможна".

Німецьке радіо каже, що німці „викурили" принаймні 3,200 партизанів в східній Боснії за останніх три, доби та заняли головну кватиру партизанів у південній Хорватії.

Лондонське бюро партизанів обчисляє, що німці кинули проти партизанів принаймні 7 дивізій.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50
В Джерзі Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ХТО СИДИТЬ У РЯДУ, ДАЄ КОЛЯДУ

У письмі головного екзекутивного комітету У. Н. Союзу до урядів відділів у справі приєднанування нових членів у Ювилейну кампанію було сказано, що звіт з поступу цеї кампанії буде оголошений в офіціяльним орґані орґанізації. Йде це по лінії старого, просто традиційного звичаю нашої орґанізації давати в орґані відгук усему, чим живе орґанізація.

Звіти з поступу ювилейної кампанії зачнуть поміщуватися зараз з початком наступного місяця й будуть продовжуватися через цілий перебіг кампанії. Будуть отже всі відділи могли оглядати в цих звітах, який поступ кожний з них робить у ювилейній кампанії.

Знаючи союзовців, ми можемо бути певними, що вони будуть дорожити місцем, яке в цій кампанії займе їх відділ. В усіх орґанізаційно вироблених людей проявляється гордість, коли вони бачать, що відділ, до котрого вони належать має передове становище в орґанізаційній праці; і в таких людей проявляється певний сором, коли товариство, до якого вони належать, остається під орґанізаційним зглядом людей інших. Нема сумніву, що так буде й цього разу, в цій ювилейній кампанії. Не буде просто члена, котрий не буде почувати гордости, як його відділ буде добре списуватися, і не буде члена, який не буде почуватися омкно, коли його відділ не буде проявляти такої діяльности, якої від нього ждуть.

Члени нашої орґанізації тепер настільки в доброму положенню, що вони самі можуть зарадити на те, щоб їх відділ не оставався позаду, що вони самі можуть легко поставити свій відділ між активні відділи. Треба тільки доброї охоти й певної праці.

Як уже сказано, надзвичайних, героїчних, подвигів від нікого не ждеться. Кожний відділ дістав невеличку квоту до виповнення. Кожний просто відділ може її виповнити без великого труду. Одначе ця легкість прийде звичайно тоді, як до праці візьмуться не один-два урядники відділу, але всі урядники й члени відділу. Тоді кожний відділ не тільки виповнить невеличку призначену йому квоту, але й перевищить її, може в кілька разів.

Тому берімся всі до праці, аби вже в першім звіті з ювилейної кампанії відділів поставити наш відділ на почесному місці, а принаймні не дати йому остатися в хвості за іншими.

ЗА ЩО БОРЕМОСЬ І ПРОТИ ЧОГО?

Є потреба спопуляризувати ті принципи, які ми обстоюємо у цій війні та за які даємо жертви крови і майна. Це вже третий рік нашої активної участи у війні. Перед нами ще важка боротьба, яка згідно з тим, що заповідають, готова нас коштувати ще дуже багато, а крім цього ще й довго протягнутись. Вона буде вимагати щораз нового запалу, який буде можна далі добувати далеко лекше, коли загал буде добре відчувати і розуміти, з ким і защо боремось. А наразі ще так не є, коли вірити тому, що пише Сесил Бравн (Collier's, December 11, 1943).

Він описує, що переїхав американську територію вздовж і вширш, з Мейн до Каліфорнії, з Мишиґен до Люїзіяни, і тим подібне. Бував у різних містах і на фармах та фабриках. Питав жінок і чоловіків. Банкирів, професіоналістів, промисловців та різного роду робітників. А теж і молодих студентів. Мав уложених 22 добре обдуманих запитів, якими хотів добути відповідь тих людей, на те, що це є той „фашизм", що спричинив цю війну. По розпитах він прийшов до переконання, що властиво є страшна мішанина в поняттях американців, щодо цього, проти чого ми боремося і за що ми боремось.

Правда, каже Бравн, щоназагал американці говорять, що вони боряться „за свободу і демократію". Вони повторяють такі моло-звучачі слова, як „свобода для усіх" чи „демократія для цілого світа". Але це виглядає часто на звичайне балакання без глибшого значіння. Це пізнати по тім, що коли людину запитати, щоби дала справжню, власну відповідь на те, що є фашизм, то виявляється, що в масі народу таки нема властиво розуміння отсього ворога, з яким ведемо війну.

Як пояснює президент?

Певно, що є повно книжок, що пишуть про фашизм. І багато пишеться про це в ґазетах. Багато чуємо в промовах, через радіо й т. д., та видно, що всього цього замао. І хоч з боку осіб, що стоять у проводі нашої держави, теж було повно урядових енунціяцій щодо цього, з яким ворогом боремось і за що, але цього теж замало.

Та тепер, щоби лекше орієнтуватись у тім, як різні люди відповідали на запити Сесила Бравна, подаємо те, як пояснив фашизм президент Рузвелт у своїм посланню до конґресу, дня 29. квітня 1938.

Сказав він тоді про це таке:

„Свобода демократії не є забезпечена, як нарід зносить зріст приватної сили до таких розмірів, коли та сила стає сильнішою від його демократичної держави.

„Ось це є в своїй основі — фашизм; посідання державної влади якоюсь особою, ґрупою, чи якоюсь іншою приватною, контролюючою ґрупою".

Що говорять звичайні люди?

Годі навести різнородні відповіди, що їх наводить Сесил Бравн, а які він зібрав по цілій Америці, бо це забралоб забагато місця. Та подамо хоч дещо з цього.

Бравн завважує, що коли не питати людей про фашизм, то мало хто це слово взагалі згадує, як відповідає на те, за що ми боремось, чи проти чого. Загал, каже Бравн, теж мало привязує ваги до цеї справи, чи часом нема фашистівських проявів в Америці. В цьому Сесил добачує небезпеку. Каже, що люди, що не мають розуміння, що є фашизм, ні того, що самій Америці може загрожувати „американський фашизм", може довести до цього, що люди будуть склонні таки „зговоритись" з Німеччиною щодо замирення, а на таке Німеччина-тепер найбільше рахує.

Ще одна цікава заввага. Так є, що люди однакових професій менш більш однаково відповідають, без огляду на те, де вони живуть. Банкири відповідають однаково в Ню Йорку чи Сан Франсиско, а майнери однаково в Пенсилвенії чи Вірджінії, з тим, що в такий самий спосіб відповідають, наприклад, робітники в копальнях міди в Монтані. З цього Сесил Бравн заключає, що економічні відносини, а не ґеоґрафічне положення, впливають на розумовання американців.

Та приступаймо до цього, що люди говорять.

Адвокат в Айові, що часто боронить в суді робітничі юнії, відповів, що він нераз почував себе погано, коли подумав, що то буде, як його малий синок спитає його: „Тату, що то є фашизм?" Признався щиро, що він не знав би, що відповісти. Вважає фашизм за певну „політичну структуру".

Тютюневий продуцент з полудня відповів по важкій надумі, що „фашизм це диктатура".

Суддя з Вірджінії сказав таке: Фашизм це політична, соціяльна та економічна контроля держави одною людиною.

Фармер в Тексас не міг здефінювати, що то є фашизм, а тільки сказав, що „він не має для нього найменшого значіння".

Великий годовець худоби в Кензас сказав таке: Фашизм це віра в великі промислові підприємства. Кожний, що так думає, схиляється до фашизму.

Радіовий менаджер радіостації в Кензас, сказав таке, каже Бравн, що всюди говорять безоглядні противники президента Рузвелта, а саме:

Фашист це звичайно тип таких радикально думаючих, що їх бачимо в „Ню Діл".

Питання, що означає фашизм, дуже заскочило банкира в Норт Дакоті, та по надумі, поглянувши на інших банкирів, що сиділи довкруги, відповів: Фашизм, це щось таке, що є по середині між комунізмом і демократією. Та бизнесмен, що сидів біля нього, додав: Фашизм це обмеження свобід, де держава вправді не забирає людині всієї власности, але обмежує розпоряджування нею майже вцілости.

Промисловець з Вірджінії сказав: Націзм і фашизм є для мене те саме. Це диктатура.

Гуртівник продажю харчевих засобів в Месечусетс заявив: Думаю, що фашистом є кожний, що є диктатором, грабіжником та ізоляціоністом.

Карабельний робітник з Мейн сказав, що він бореться за свободу всіх народів у цілому світі, та що ця війна вартує цього, щоби помагати їй з найбільшою посвятою. Але запитаний, як він розуміє фашизм, сказав: Фашизм це примусова військова тренировка. Іншого розуміння фашизму в мене немає.

Юнійний робітник у воєнному промислі в Висканзин заявив, що має сина на фронті за морем, а про фашизм сказав таке: Фашизм це політична партія, що спирається на армію та присилує людей їй повинуватись.

Корабельні носильщики в Каліфорнії, що сиділи гурмою, не могли знайти відповіди, але один з них заявив: Я не знаю, що є фашизм. Я не пізнав би фашиста навіть якби його побачив. Носильщик — ніґер теж заявив, що він не знає, що є фашизм. Але один подав по довшій розмові таке: Фашизм це чиста диктатура з мішаниною брутальности.

Загально відомий робітничий провідник на Західнім Побережю подав таку дефініцію фашизму: Це дуже гостра форма диктатури, в якій мала меншина фінансово заінтересованих вживає грубої сили і насильних метод для змушення людей приняти її програму. Імперіялізм це те саме, що фашизм.

Робітник з Монтани, що належить 27 років до юнії, сказав таке: Фашизм це явна, терористична диктатура капіталу, звернена проти прав робітничої кляси.

Машиніст з Вірджінії вважає фашистами тих, що є ворогами всього, що є добре, правидне та справедливе.

Візник з Висканзин сказав таке: Фашизм не є ніякою політичною партією. Це ідеольоґія. Це ідеал супернаціоналістичних змагань держави, що є під владою одної людини.

Зажурений журналіст.

Ми навели більшу частину відповідей. Відповіди не задоволили Сесила Бравна. Каже, що часто люди йому ще відповідали, що „воюють проти Гітлера і націзму", а не проти німецького народу. В тому він теж добачує небезпеку, коли іде про пропаґанду, щоб „зговоритись" з Німеччиною щодо мира. Теж видить небезпеку і в тому, що люди ніяк не добачують, що можуть бути теж і „американські фашисти". Небезпека є теж ще й в тому, каже він, що надто багато дефінює фашизм тільки як „політичну диктатуру в Німеччині та Італії".

Щоб з того всього якось вийти Сесил Бравн дає вкінці свою власну дефініцію фашизму. Каже, що фашистом є та людина, що вимагає спеціяльних привилеїв для себе, а іншим відмовляє одночасно примітивних людських прав. Фашизм це спосіб думання. Він може виявляти себе різними шляхами і методами — Гітлера, Мусолінія, злочинних автократій. Може стати теж політичною партією і як така загарбати владу в державі. Може вживати батогів, або крісів. Може спиратись на державі в постійнім страху працівника, що може бути кожної хвилини позбавлений роботи. І не можна замкнути себе перед ним державною границею.

Ось та його дефініція, каже Бравн, його задоволяє, але признає, що один робітник в Огайо дав йому коротшу і простішу дефініцію. Запитаний, що є фашизм, відповів: Фашизм — це свинство.

Промислова революція в Китаю

Ті, що укладають пляни для післявоєнного Китаю, приготовляють для нього промислову революцію. Вони надіються перемінити оцю несконсолідовану, розпряжену у нутрі країну на сім солідних ґеоґрафічних одиниць, які економічно будуть творити цілість. Ці, що промишляють над плянами, мають на думці залізничу сітку, завдовшки десяток тисячів миль і соток тисячів миль звичайних гостинців. З тим ідуть пляни неозначеного ближче числа нових фабрик.

Китай в засаді хліборобський край. Щоб його перемінити на промислову країну, це велитенське завдання. Його не вдасться виконати через ніч. Тому ті, що укладають пляни, передбачують, що треба буде аж 25 літ на те лише, щоб масово продукувати автомобілі найновішої марки. Заки це здійсниться, треба буде розбудувати сітку згаданих доріг та гостинців. В ґеоґрафічних розмірах Китай друга найбільша країна світу; в населенню вона найбільша, отже вона мусить бути і найбільшим консументом „цивілізованих" виробів.

Які розміри прибирає індустріялізація Китаю?

В Злучених Державах один мешканець на 8 працює у фабриці. В Китаю один на 2,250! Отже, щоби перемінити Китай на промислову державу, треба біліонів долярів. Гроші мусять прийти з чужих країв, бо Китай їх не має. Але Китай не хоче дати експльоатувати себе беззастережно чужим підприємствам. Уряд китайський хоче мати продукцію під своєю контролею. Китай не лише має досить людей, щоб стали до праці у фабриках, але має теж і природні багатства на своїй власній землі. Самі лише резерви угля обраховані на 250 біліонів тон. Там теж є цинк, живе срібло, мідь, марганець, земний олій, тощо.

Але для продукції треба доцільних плянів. Отже мозки, що плянують, ділять Китай на сім ґеоґрафічних смуг. Вони будуть до певної міри само-вистарчальні економічно, як це передбачує старший секретар китайського міністерства економічних справ, д-р Ву Чіянґ-чао. Кожна полоса візьме відповідну участь у продукції електричної сили, дістане відповідне число фабрик, кількість фінансових установ та відповідну довгість доріг. Округи пляновані відповідно до величини природних багацтв.

Деякі заводи вже побудовано.

Коли говорити про китайську промислову революцію, то вона наділі вже розпочалася. Серед війни китайський уряд забрав міліони населення з пограничних смуг та усадовив їх внутрі краю. Там є вже готові фабрики й залізні гути, при яких працюють ці переселенці як піоніри нової доби. Багато вістей не подається для відомости загарниці з огляду на війну з Японією. Але про дещо вже пишуть китайські економічні ґазети. А дальші пляни такі: Пятилітка для розбудови електрівень у девятьох центрах. Впарі з тим приготовані вже пляни для розбудови електричних знарядів, для телеґрафів, телефонів, радіо-апаратів і т. ін. Хемічна індустрія вимагає аж двох пятиліток, а автомобілева аж 6 пятиліток, тобто 30 літ. Це тому, що, як згадано в міжчасі будуть розбудовувати гостинці в різних околицях. Для доповнення сітки гостинців будуть використані водні дороги, а тому треба розбудувати на велику скалю льокальну фльоту. У Китаю спеціяльно багато великих рік і їх треба використати для добра краю.

Окреме місце займає в плянах рільництво, як підстава промисловости. З тим злучена справа збуту хліборобських продуктів та імпорту насіння й інших продуктів.

Заграничня торгівля.

Упромисловлення Китаю ви-

(Докінчення на стороні 3-тій)

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

85)

Ледве ввійшли підприємці, ледве усівся гомін привітання, аж тут отворилися двері і спав блідий і заляканий Леон Гаммершляґ. Одежа на нім була запорошена, а декуди й пошарпана, він дихав тяжко і, влетівши до покою, кинувся на крісло і довгий час сапав, нічого не кажучи. Підприємці обступили його і гляділи на нього з виразом такої тривоги, немов це був віщун їх нехибної погибелі.

— Що сталося, Господи Боже, що сталося? — допитували вони, але Леон не швидко спромігся на слово.

— Щоб їх Бог скарав! — крикнув він вкінці, зриваючися з крісла. — Вони нас усіх вирізати хотять, от що! Розбійники змовилися на нашу душу!

— Як? Що? Чи правда? Хто сказав? Відки знаєте? — гомоніли підприємці, тремтячи зі страху.

— Ніхто й казати не потребував! — відповів Леон. — Сам бачу своїми очима. Видите, як виглядаю! Чули крик? Все те вони! Ох, що то з нами буде, що з нами буде!

— Я то давно казав: післати по жандармів, нехай їх кольбами женуть до роботи! — крикнув один підприємець.

— Що жандармів? — поправив другий. — Що тут порадять жандарми? Тут цілої компанії війська треба, щоб їх половину перестріляла.

— Але щож сталося? — допитували підприємці Леона. — Розказуйте, як що було!

— Погана річ, та й годі. Ранесенько вийшов я на толоку, жду на тих робітників, що казав понаймати в Дрогобичі. На толоці вже їх, як того гайвороння. Снідання! І відки вони стільки муки та каші дістають? Та то пару тисяч люда, цілий день варять та й варять, їдять та й їдять! То вже не без того, щоби їм хтось не допомагав!

Леон замовк на хвилю, щоби додати тим більшої ваги своїм останнім словам, а погляд його, облетівши всю світлицю, упав на Ґермана, котрий у задумі стояв коло вікна й пальцями тарабанив по шибі. Багато підприємців і собіж тіди зирнули, а деякі аж скрикнули, немов просвічені наглою здогадкою.

— Невжеж! Не може бути!

— Або я знаю. — відказав ніби байдужно Леон, здвигаючи плечима. — Знати не знаю, але кажу, що гадаю! — Його погана совість казала йому бачити в Ґермані свого заклятого ворога, і він вдоволений був тепер, що в серця своїх слухачів кинув іскру підозріння, буцімто ввесь робітницький бунт — діло Ґермана, підняте в тій цили, щоби всіх дрібніших підприємців, а навіть самого Леона, приперти до стіни.

— Але слухайтеж, що далі було. Іду я собі гостинцем, аж тут мені назустріч ціла юрба тих голодранців. — „Куди?" — питають. Я зібрався на відвагу: „А вам що до того?" — кажу. — „Нам до того, — відповіли, — не бачите, що ми тут варта, пильнувати маємо, щоб ніхто з Борислава не виходив!" — „Що ви дурниці плетете, — скрикнув я, — не зачіпайте людей насеред дороги. Нічого вам не роблю, дайте мені спокій!" — „Ну, то дайтеж і ви нам спокій, — відказують, — верніться собі по доброму до Борислава, а тут ходити не вільно!" — Та й, не вдаючися зо мною в дальші розмови, за плечі мене, та й назад. Я почав шарпатися, кричати, а вони в сміх. Стисли мене, мов кліщами, відпровадили аж до входу Борислава й пустили. Ов, біда, погадав я собі, а тут сам змучений, ледве дихаю. Став я, озираюся назад, аж бачу, йдуть мої робітники з Дрогобича. Га, гадаю собі, Господи, Тобі слава, йде поміч! З Борислава не пускають, але до Борислава чей же пустять. Та й іду напроти них, аж радуюся, що їх так багато, більш, як сто люда! Але ще я недалеко уйшов, аж тут та проклята варта до них: — „Гов! Хто йде?" — крикнули. — „Добрі люди, робітники", — відповідають тамті. — „А куди тут ідете?" — „От ідемо на роботу, туй таки, до Борислава". — „Не можна!" — „Як то не можна?" — „Так що не можна. Ви хіба не чули нашої просьби, що ми посилали всюди своїх людей і просили, щоб ніхто через тих кілька день не йшов сюди на роботу, поки ми для всіх ліпшої платні не дібємося?" — „Ні, не чули", — кажуть дрогобицькі. — „Ну, то чуйтеж тепер, і просимо вас у добрім способі, вертайте назад, відки прийшли!"

— Робітники, продовжав Леон, почали вагуватися, деякі, очевидно, мали охоту вертатися назад і почали з тими робітниками перешіптуватися, інші знов, хоч, може, і не вірили тій бесіді, але боялися, що їх тут така многота зібралася. Досить того, що приходяща громада стояла, сама не знаючи, що діяти і що почати. Це вивело мене з терпцю. Я скочив посеред них і крикнув: „Не слухайте їх бесіди, люди! Вони розбійники, нероби! Кримінал їм буде, не більша платня! Ходіть до роботи, не зважайте на них! По вісім шісток денно на кожного, що вам більше потрібно!" Ті слова трохи немов оголомшили всіх. Приходящі зачали рушатися, щоб попертися наперед. Але ті стали лавою: „Стійте! Не пустимо нікого!" Я собі знов кричу: „Далі за мною!" — Гармідер зробився, далі пястуки почали сипатись, штурханці, а далі й каміння... На крик понабігалося їх багато, зачалася бійка така, що й світа не видно стало. Я й сам не тямлю, що зо мною сталося. Кілька кулаків заїхало мене то в лице, то поза вуха, то в потилицю, то межи плечі, так що я й не стямився, коли попав у самий найгістіший стиск, а відтам витручено мене знов на бориславську вулицю. Я озирнувся, — бійка вже скінчилася, приходячі розбіглися врозсип і пігнали до Губич.

(Дальше буде).

Другі збори Ради У.К.К.

НАЧЕРК ПРОГРАМИ КОНҐРЕСУ.—ЗАГАЛЬНА УКРАЇНСЬКА БОНДОВА АКЦІЯ

В суботу, дня 4. грудня, відбулись в Ню Йорку другі з черги збори ширшої Ради Українського Конґресового Комітету. Члени Екзекутиви здали звіт зі своєї дотеперішньої діяльности. Зі звітів довідались приявні про: Підготовку до видання першого числа інформаційного бюлетину У.К.К. в англійській мові; про приготування і відложення українського тижня дарowання крови для Червоного Хреста; про поступ збірок на Національний Воєнний Фонд; про дотеперішні приготування до української бондової кампанії. Збори перепровадив предсідник Комітету, Степан Шумейко.

По принятті звітів більше уваги присвячено двом справам: 1) Програмі Конґресу і 2) Бондовій Кампанії.

ПРОГРАМА КОНҐРЕСУ

По довшій дискусії і нарадах намічено таку програму **Другого Конґресу Американців Українського Походження, що відбудеться в Філядельфії, Па., в днях 22 і 23 січня 1944 р.**

1) Відкриття Конґресу
2) Вибір президії Конґресу
3) Звіти Екзекутиви У.К.К.
4) Дискусія над звітами
5) Конґресові реферати
6) Дискусія над рефератами
7) Резолюції Конґресу
8) Вибір Екзекутиви У.К.К.
9) Внески і запити
10) Закінчення Конґресу.

Оце загальний начерк програми. Обговорено обширно тему потрібних рефератів і хто їх виголосить — точні відомости про це подасться пізніше.

Рішено також дати право вступу на салю конґресових нарад для **гостей** — за вплатою **1 дол. вступного.**

БОНДОВА КАМПАНІЯ

Збори приняли плян загальної української кампанії продажі воєнних бондів, виготовлений др-ом В. Ґаланом разом з представниками департаменту скарбу у Вашинґтоні. Ця кампанія триватиме **від 1 січня до 30 марта, 1944 р.**, отже три повні місяці і обійме всі українські громади. Рішено приняти певну суму як ціль кампанії. В цій цілі принято відповідні резолюції. По остаточнім вигладженні цілої програми в усіх подробицях у Вашинґтоні ціла кампанія буде внедовзі проголошена й пояснена в пресі. Департамент скарбу у Вашинґтоні і його представники у окремих стейтах і містах дадуть повну свою поміч у цій кампанії.

ЖЕРТВЕННІСТЬ

Звіт касієра п. Дмитра Галичина виявив, що наше громадянство розуміє вагу почато У.К.К.-том праці й бажає попєрти її своєю жертвенністю. Прочитано лісту дотеперішних жертводавців на цілі У.К.К. Їх імена й суми жертв будуть теж внедовзі проголошені в пресі. Сподіємося, що ця ліста жертводавців буде постепенно зростати.

АДРЕСАР

Жертви і загальну кореспонденцію проситься посилати на адресу:

UKRAINIAN CONGRESS COMMITTEE OF AMERICA
P. O. BOX 721, CHURCH ST. ANNEX, NEW YORK 8, N. Y.

Делеґатів на Конґрес проситься зголошувати на адресу:

Bohdan Katamay, Sec'y, Ukrainian Congress Committee
817 N. Franklin Street, Philadelphia 23, Pa.

ПАПА В ОБОРОНІ ЖИДІВ

АЛЬЖІР. (ОНА). — З Берна повідомляють, що як націсти почали арештувати італійських і французьких жидів, то Папа вніс на руки німецького посла при Ватикані гострий протест. Папа сказав німцям, що Гестапо загнало в концентраційні табори в Італії 60,000 жидів, яких збирається депортувати до Східної Европи. Такий поступок німецької поліції, сказав Папа, противиться не тільки людським, але й Божим законам, які зобовязана шанувати кожна влада на землі.

Демократичні італійські круги в Алжірі кажуть, що італійський нарід ніколи не зневажав своїх співгорожан жидівського походження, а навпаки шанував їх до тої міри, що багато жидів мали державні посади і сповняли важні громадські функції. В Італії ніколи не було антисемітського руху і жидівське населення чулося там свобідно. Навіть в часи фашістського режіму жиди в Італії могли краще жити ніж їх кревні брати в Німеччині. Ненависть до жидів є ознакою меншевартости, якої італійський нарід ніколи не відчував. Італійці любили жидів і поважали їх навіть тоді, як Мусоліні зачав наслідувати Гітлера і завів в краю антисемітські закони. Італійці жартували і кпили собі з тих законів, бо уважали, що це була велика дурниця.

Папа вже кілька разів ставав в обороні жидівського населення, бо уважав, що гітлерівці й фашисти робили їм кривду.

Промислова революція в Китаю

(Докінчення зо сторони 2-гої)

магатиме великого імпорту заграничних машин хочби лише в самих початках. Щоби якось зрівноважити цей імпорт, китайський уряд вже склав трирічний плян. Те, що може бути випродуковане змісця в Китаю, не треба буде ввозити. Але для розбудови фабрик китайці мусять дістати потрібні машини звідкись. Виринає питання: хто то доставить до Китаю всього, що потрібне в самих початках?

Замісць відповідати на таке питання, треба звернути увагу на заграничну політику Злучених Держав. Не вжеж війна з Японією це простий припадок? Чи не є це продовження скритої економічної війни, яка велася вже десятками літ між Америкою й Японією, а спалахнула тепер мілітарним вибухом? Отже які наслідки цієї війни для економічного зближення між Злученими Державами й Японією, про це не треба аж багато роздумувати. Питання лише, які розміри прибере економічна інвестиція Америки у зруйнованім війною Китаю.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Відчит проф. Менінґа — величава маніфестація!

Вже кілька літ не було серед шікаґовських українців такого підйому духа, як це було в пятницю, 3. грудня. Ще від славної памяти Карпатської України підчас відвідин і реферату д-ра Луки Мишуги в Вікер-Парк галі на Норт евню не зійшлося разом на вічу так багато наших людей, як це мало місце в університетській авлі з нагоди відчиту проф. Менінґа. На тисячу крісел лише 46 було порожніх і якби всі ті люди, що виступали на сцені або стояли з різних причин по боках чи в передсінку салі, рішили були сісти, то не стало би крісел. Тисячу людей в Шікаґо зібрати колись було дуже легко. Звичайно 3 тисячі людей збиралося на поважні українські підприємства. Та з упадком Карпатської України наші люди збайдужніли. „Цьвітка дрібная" добре не розрослася, а вже в морі крови затопили її мадяри. А хоч про Україну й заповнені часописні шпальти, то трактується її як територію, а не як будучу вільну країну.

Притихли наші люди. Довгі години працюють, бонди купують для Червоного Хреста шиють, обовязки горожанські сповняють. Їм жаль, що про Україну сильні мира цього не згадують навіть тільки, як про маленьку Альбанію. Багато наших людей зневірилося до того ступня, що боялись признатися, що вони українці. Таке відай і по інших наших громадах, бо я принагідно стрінувся з американським жовніром українського походження родом з Пенсилвенії, який казав мені, що він української крови, але йому вигідніше вважатися росіянином, бо тепер американці стали русофілами.

Відчит проф. Менінґа відкрив людям очи. З уст американського професора університету вони чули, що український нарід славний, що історія його старша від московської. Вони чули, що королі теперішної Анґлії чи Франції за часів українського князя Володимира Мономаха ледви вміли підписатися, як цей останній володів сімома мовами в слові і письмі. Вони чули, що Тарас Шевченко належить до найбільших поетів світа, дарма, що кріпаком зріс, на засланню був і життя його взаґалі дуже бурливе, не надавалося до поетичної творчости. Котляревського представив талановитий професор краще, як нам його представляли в українській ґімназії. Його Енеїда з мішаниною латинсько-української мови це не лише добра сатира, але й відважний крок письменника писати по українськи мимо урядової заборони. Українського гетьмана Б. Хмельницького треба вважати не лише добрим полководцем і політиком, але людиною великого знання, такту і чесноти.

Ось на такі то теми, про українську літературу мали ми відчит в Шікаґо в день 3. грудня. Якби про ті справи говорив український професор зрозумілою більше для приявних мовою, то відчит не був би так інтересний. А видно, що слухачі дуже були захоплені відчитом, бо ніхто не заснув (на того роду „сухих" викладах ломить людину сон) і на салі панувала мертвецька тишина. Навіть ніхто не покашлював хоч у нас тепер люди хорують на простуду.

На відчиті були люди різного віку і полу. Переважно молодь. Були українські священики, католицькі і православні, були й американці, переважно студенти. Було кілька малоросів, яких здивувало, що прелеґент міг бажати Україні самостійности.

Відчит проф. Менінґа це заслуга Українського Народного Союзу. На запрошення Нортвестерн університету проф. Менінґ в порозумінню з У. Н. Союзом згодився дати такий відчит.

Працею підготовки відчиту зайнялися Злучені відділи Українського Народного Союзу. Львину частину праці виконав п. Роман Смук, головний контрольор У. Н. Союзу, який справу зачав, переговорював з різними людьми, а вкінці мав перед відчитом вступне слово, дуже добре і солідно підготоване, про яке можна хіба лише сказати, що він висловив все те про що думає і над чим уболіває тепер український нарід. Кращих слів ніхто не міг підобрати, щоби в коротці в анґлійській мові представити слухачам життя ураїнців, а зокрема їх працю в Америці для воєнних зусиль Америки.

Вечір дня 3. грудня — це не лише відчит української літератури проф. Менінґа. Це добре підготований „культурний вечір" в Нортвестерн універнитеті. При вході до університетської салі на лівому боці, невсипущі панство Кочан виставляли експонати українського мистецтва, гуцульських виробів і річей з української старовини.

На право п. Михайло Баран і його дружина виставляли українські книжки, які можна було дістати. Видання „Червоної Калини" заповняли більшість цеї „вистави книжки".

Програмою вечера проводив д-р Скат, декан фільософічного факультету Нортвестерн університету. Він представляв промовців і концертистів. Український Жіночий Хор міста Шікаґа під диригентурою п. Юрія Бенецького мав добре підроблені пісні, а оперовий співак п. Олександер Кульпак не міг бути кращим як він був. На закінчення виступив п. Теофіль Ольшанський з балетом. За короткий час цей невтомний чоловік вивчив дівчат для виступу, вшив сам для них балетні костюми і чоботи і виступ його „шістки" в українських, а відтак балетних строях був дуже імпозантним. Його шістка складалася з трьох сестер Брудних, двох сестер Чупко і панни Шкварок. Дівчата, всі гарні, в добре підібраних балетних костюмах, представляли дуже гарний образ навіть для дуже критичного і вибагливого глядача.

Про цей культурний вечір Українського Народного Союзу в Шікаґо можна говорити лише в суперлятивах! І так про нього висказуються наші й чужі! Вечір, на мою думку „проломав леди", так, що від тепер можна надіятися, що Шікаґо вернеться назад до давної активности і забере назад належне йому місце серед українських громад в Америці.

Степан Куропась.

КОГОС, Н. Й.

Листопадове Свято, праця в громаді.

День 21. листопада присвятила українська когоська громада споминам героїв українського народу, що життя своє клали за волю України та тепер кладуть за кращий лад на світі. Біля год. 5 по полудні в місцевій українсько-католицькій церкві відправив парох о. Мартинюк панахиду за поляглих; Листопадове Свято відбулося в салі Українського Горожанського Клюбу, що крім салі посідає свій великий парк.

Завдяки тісній співпраці пароха з громадою свято випало гарно та принесло моральний успіх. Замітне у цій громаді це, що молодь доросла горнеться до таких імпрез і мало не ціле свято було виконане її силами. Хор, що ним справно проводить гром. Бачинський, вже американського уродження, виконав низку стрілецьких пісень. Пані Либерти відспівала кілька українських та дві американські пісні вдатно, два молоді українсько-американські скрипаки Іван Ядлош та Степан Постоловський відіграли кілька музичних творів, українських М. Гайворонського та анґлійських, гра стояла на високім рівені. Акомпаніювала з досвідом молода піяністка Ярослава Запьопана. Панна Марія Гавран та Юрій Ропіцький деклямували принагідні українські деклямації.

Вступне слово виголосив парох о. Мартинюк, згадуючи теплим словом героїв з перед 25 літ та теперішних. Святочну Листопадову промову виголосив проф. Микола Чубатий з Ню Йорку. Бесідник навязував до теперішньої хвилини та вказував на невміручість прямувань живих націй стати господарем на власній землі. Не треба себе — говорив бесідник — знеохочувати чорними настроями нинішного дня, бо воля і правда мусять таки побідити тиранії. Промови обох бесідників численно зібрана українська публика з Когос, Амстердаму та Водервлит приняла сердечно.

На окрему згадку заслугує виступ шкільних дітей під проводом монахинь з місцевої церковної школи. Хор шкільних дітей, терцет та діяльоґ на могилі українського стрільця виконані старанно та зі зрозумінням свідчать про корисну працю Сестер-Монахинь у цій громаді.

Слід замітити, що громада Когос на загал солідарна, комунізму майже там немає, тому й робота в громаді йде згідно та з успіхом. У всім видна рука пароха, що сам перебув як стрілець воєнну кампанію. Церква та всі громадські установи без довгів. Плянується купно нового дому на цілоденну школу для наших дітей, частина грошей вже зібрана.

Учасник свята.

ДИТИНА ПОЛКУ. — Невеличка дівчинка, що стоїть з мисочкою в ряді американських вояків, це англійська дівчина, що втратила родичів підчас війни. Її адоптував один баталіон американських вояків в Англії, і тепер вона дістала свою „шальку" і йде по зупу, як кожний інший вояк.

Що писала "Свобода" тому 30 років?

Серпень, 1913. р.

ПЕКУЧА ПОТРЕБА ЗАСНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ЕМІҐРАЦІЙНОГО ДОМУ

З численних точок програмової народної праці, яку повинно перевести українське громадянство в Америці, найбільше пекучою потребою являється конечність основання Українського Еміґраційного Дому... Мабуть не треба довго розписуватися над умотивованням конечности заснованя такої установи... Сфінансовання цього діла не представляє великих труднощів. Нарід наш звісний зі своєї жертволюбивости на народні цілі не відмовить своєї жертви і на цю гуманітарну ціль.

УТВОРЕННЯ РУСЬКОЇ ДІЄЦЕЗІЇ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Ще перед дома тижнями надрукував питсбурський „Русін", а потім „Америка" й „Душпастир", що владика Ортинський дістав з Риму повідомлення чи там письмо, яким папа іменує його справжнім єпископом для Русинів, проживаючи у Злучениж Державах Північної Америки. Тепер ми переконалися, що креовання екремої дієцезії для Русинів є доконаним фактом. Урядове проголошення цього появиться в найближчій будуччині.

СМЕРТЬ ЛЕСІ УКРАЇНКИ.

З місцевости Сурам на Кавказі наспіла сумна вістка, що в пятницю 1. серпня 1913. р. померла там славна українська поетка і письменниця Ляріса Квітка, уроджена Косач, яка виступала в літературі під псевдонімом Леся Українка. Вона уродилася в 1872 р. на Волині дочкою Петра й Ольги Косачів. Її мати виступала в українській літературу під іменем Олени Пчілки. Покійну поховано на рідній землі, в Києві.

ЗДОБУТОК МАНІТОБСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

В едмонтонських „новинах" ч. 37. читаемо: Доходять до нас з Манітоби (Канада) незвичайно радісна вістка, що проф. Петро Карманський, загально звісний український поет і письменник, котрий приїхав недавно до Винипеґу, щоб давати лекції з української історії, тепер іменований манітобським правительством на становище професора української мови та літератури в учительськім семинари в Брендоні. Українсько-анґлійські підручники для науки в манітобських прилюдних школах вже вийшли з друку. В той спосіб українці в провінції Манітоби дістали рівні права громадянські як французи та німці.

ПОЛЯКИ ПРО КОНФЕРЕНЦІЮ В ТЕГЕРАНІ

ЛОНДОН. (ОНА). — Польські політки в Лондоні опинилися тепер ні в цих, ні в тих. Багато з них були тої думки, що як в Тегерані будуть вирішувати польську сраву, то й поляків туди покличуть, але показалося, що представники трьох великих держав не мали часу займатися пограничними спорами і поляків ніхто до Тегерану не кликав. Більш гарячкові лідери гадають, що це не справедливо, бо якби навіть польсько - совєтський спір за границю не був такий важний, щоби керівники справами великих держав його вирішували, то все таки провідники польської політики закордоном дещо знають і можуть порадити, як вирішувати інші справи.

Державні польські кола в Лондоні приняли рішення Тегеранської конференції з резервою, але радіють з того, що Аліянти заявили, аби Перcія осталася незалежною і суверенною державою. Це знак, говорять поляки, що Обєднані Держави поступлять в подібний спосіб й з іншими краями, в яких находиться, або які окупують війська Аліянтів. Польські політики в Лондоні, очевидно, мають на думці Волинь і Галичину; їх може заняти червона армія, але розбивши там німців, вона верне за передвоєнну польсько-совєтську границю, а визволені від націстів українські землі віддасть полякам.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ

СУДДЯ КРИТИКУЄ РОЗВОДИ

ЧИКАГО. — На зібранню Сентрал Лайонс Клоб сказав у докладі суддя Джан С. Леві: „У Японії число розводів перевищало наше число, але там воно перед війною маліло, а в нас росте. Відносини в Америці під цим оглядом подібні до відносин у старинному Римі, де жінка мала десять чоловіків у місяць, а мужчина потребував свою двацять третю жінку, яка вже перед тим мала двацять два чоловіки". Опісля додав суддя ще таке: Між фільмовими зірками у Галивуді росте множенство. Панна Беті Ґребл має вже пятого чоловіка, а Тамес Менвил має вже сему жінку. В стейті Ілинойс подає кожен за причину розводу дезерцію та жорстокість, але в розводових судах поповнюють більше кривоприсяг ніж в інших.

Війна викликує справжню язву розводів. Дівчата виддаються замуж за вояків тому, що вони мають хвилево гроші, але як ця справа буде виглядати після війни, цього ніхто не збагне. Вже тепер багато таких супруж розводяться по судах. Теперішні відносини зрештою є випливом проповідництва вільної любови та супружа для товариства знеред 30 літ. Тоді проповідували, щоб кожен міг розвестися так, як викидається уживану пару рукавичок або черевиків.

На думку судді ні закони ні суди не перешкодять розводам. На це треба здорового перевиховання суспільности й заведення „морального клімату" в Америці.

ДОМА ПРИ ПРАЦІ.

Дозвольте змінити дещо приповідку: „Скажи мені, як коли одягаєшся, а я тобі скажу, хто ти". Не належите часом до тих жінок, які думають, що дома всякий одяг добрий і порядкуєте у старій пополудневій суконці?

До менших порядків вистане звичайна суконка до прання. До стелення одягнете на цю суковку чисту запаску. Тому, що вбираєте її на малу хвилину і по постеленні її знову скидаєте, мусить вона скоро одягатися. Для цього булоб найліпше, якби така запаска мала замісць шлейок лише ковнір, який перекинете через голову, а ззаду завяжете. Запитання шлейок стримує, і ґудзички радо в невластиву пору відриваються.

При варенні хоронить домашній одяг дуже доре велика запаска — очевидно також до прання — після вподоби убрана коліровою випусткою чи лише кишенями. Може це бути також запаска з рукавами до завязування ззаду. Її убирають як плащ і вона знаменито хоронить цілу суконку. Така запаска добра також при заварюванні овочів, бо овочі часто люблять при дрелюванні бризнути. Така запаска хоронить знаменито суконку та її рукави. Її легко вбираємо і здіймаємо. Буває деколи, що при варенню несподівано хтось до вас завитає і ви дуже радо позбуваетеся одним рухом запаски.

Чистота при варенню конечність. Розуміється, що, щоб бути все чистою, треба мати відповідну кількість домашніх суконок і запасок. Не раз, на жаль, можна стрінути жінку, яка при варенні носить суконку сумнівної чистоти. Отже доповніть собі свій запас домашніх суконок і запасок новими речами. Видаток знову не такий великий, а вибір в матеріялах до прання великий.

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

ВЕЛИКИЙ РЕПОРТАЖ С. ЯБЛОНСЬКОЇ.

Кілька років потребувала Софія Яблонська, щоб списати ще раз свої враження з довгої подорожі по різних чарівних закутинах, до яких роками тужила, зі Львова до Парижа. У II-му томі „Далеких Обріїв", вона згадує про ту хвилину духової боротьби, коли з одного боку вабило її безжурно безділльне життя на райському острові Бора-Бора, з другогож ворушилося ще неприспане себелюбство кандидатки на письменницю.

Зі сторінок її споминів побачите, яку вона має живу уяву, який невтишний голод вражінь. Уже після її перших споминів списаних у Мароко та в Китаю — неодин наш читач висловлював скептичний погляд, чи скрізь вона те бачила, що описує, чи всі її пригоди — правдиві. Наші люди, що так легко вірять щоденним ґазетним сензаціям, що трапились десь далеко у світі, нелегко вірять, що молода галичанка без грошей, опіки та звязків, могла власною впертою волею дістатись туди, куди ми тільки зринаємо на крилах уяви. Дотого ми звикли до споминів подорожі наближених до звітів на загальних зборах; не маємо довіря до того, що затирає межу між дійсністю та фантазією — до барвистої літературної картини.

„Далекі обрії" — репортаж. Це новий літературний жанр, з якого більшість спроб залишається покищо у пресі. Але є теж репортажі, як говорить — мало думаючи про форму, в якій це виллється. Вона захоплена всім, що бачить і захоплена тим, що сама переживає. А що той, хто має відкриті очі на найзвичайніші явища свого дня і горнеться до всіх людей — знаходить завжди щось небуденне і скрізь цікавих людей, то не диво, що багато із нас уважає такий лірично-захопливий настрій за афектацію.

Автор репортажу має на меті відкрити своїм читачам щось незвичайне, зробити їм несподіванку і н ф о р маціями про місця та людей, які нам видаються „відомі".

Яблонська має цей хист; — не тільки нюх репортера, що мусить бути потрохи актором і детективом, але і талант оповідача, для якого нема такої сірої, звичайної теми, яка не перемінилась би в неї у небуденну пригоду. Її уява легка, жива, запальна — коли хочете романтична, проти ясна, не затягнена мрякою. Серед неї ми відрізняємо здоровий розум, що здає собі справу з пропорції явищ, значіння фактів і людей. Усе це відзеркалене в її стилю — барвистім, прозорім, зовсім індивідуальнім, повнім темпераменту, але і міри.

Те, що нас особисто найбільше дивує у книжці Яблонської це її мова. Молода землячка живе кільканацять років на чужині, чуючи рідко коли рідне слово. Тільки рідко пошта приносить їй наш часопис, але з нього вона з незвичайно вірним інстинктом уміє вибирати тільки те, що відповідає духові нашої літературної мови, уміє в памяті затримати дібрані слова та звороти і з них витворювати собі ввесь словник, що їй вистачає для вислову своїх вражінь.

(„Діло", березень, 1939).

У ВАРШАВСЬКОМУ РАЙОНІ ПАНУЄ ПЛЯМИСТИЙ ТИФ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Наспівша до Швеції німецька преса принесла вістку, що в Варшаві й околицях панує плямистий тиф.

Ґазети взивають німецьких біженців, аби вони не стикалися з польським населенням і аби негайно голосилися до льокальних шпиталів, де їх будуть щепити. Німецька влада робитиме все можливе, аби кожний німецький громадянин у Варшаві був щеплений, бо інакше німці будуть вимирати в такий страшний спосіб, як поляки.

Польське населення не обовязане щепитися, бо його німці відокремили, у польських кварталах вже віддавна панує плямистий тиф. Правда, там також роблено деякі заходи спинити пошесть, але німці робили це тільки для людського ока, а на ділі вони раділи, що польський нарід вимирає. Націсти взагалі про поляків не дбають і, як бачуть, що хтось з них вмирає, то відвертаються в другий бік. Розуміється, що, як оповідали недавно повернувші з Німеччини люди, поляки також масово зголошуються до щеплення, але німці про них не дбають.

ЗАЩО НІМЦІ САДЯТЬ КВІСЛІНҐІВ У КОНЦЕНТРАЦІЙНІ ТАБОРИ?

ЛОНДОН, (ОНА). — Польські круги в Лондоні мають вістку, що відомий в Німеччині російський квіслінґ ґенерал Власов опинився в концентраційному таборі. Німці надіялися, що Власов зорганізує велику армію і буде висланий на советський фронт воювати проти Червоної Армії, але, як він почав орґанізувати свою армію, то мало хто рвався до неї. Власов збирався воювати проти большевиків, як німці обявили в пресі, щоби советські громадяни зголошувалися до проти-советського леґіону ґенерала Власова, то на протязі шістьох місяців не зголосилося навіть пять тисяч людей, а ті, що заявили охоту воювати проти своїх братів, то були такі непевні і підозрілі люди, що німці не хотіли посилати їх на фронт.

Ґенерал Власов говорив колись німцям, що як він почне орґанізувати проти-советський леґіон, то до нього будуть люди пхатися, як пчоли до меду, але так не було, то німці тепер посадили Власова в концентраційний табор. Кажуть, що Власов був арештований в Ризі і має десь там бути інтернований.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270, відбудуться в середу, 15. грудня, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів просимо вирівнати свої залеглі вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — За уряд: А. Бусько, рек. секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. — Сестр. Любов, від. 37, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членниць, що річні збори відбудуться 17. грудня в годц 7:30 ввечір в У. Н. Домі, 214 Фултон ул. Всі членниці обовязково мають явитися на ці збори, бо є важні справи до полагодження. Буде звіт урядничок за цілий рік і вибір нового уряду на 1944 рік. Також будуть наради про 50-літній ювилей нашої організації. Кожна членниця повинна придбати одну нову членницю і купити тікет на концерт У. Н. Союзу, який відбудеться в неділю, 5. березня 1944 року в Карнеґі Гол в Ню Йорку. — Анна Пограничка, предс.; Софія Кузьмінська, кас.; Анна Гнатюк, секр.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ТАРЗАН, ч. 884 Покинуте село.

Дикарі боялися пімсти німців, за вбиття брутальних вояків.

„Вони вам нічого не зможуть зробити, „говорив Тарзан, „як ви зробите, як я вам кажу".

Пізніше, коли націстична патруля прийшла туди, вона найшла своїх товаришів повішених, а село покинуте.

„Як так, то ми підемо слідами втікачів і знищимо їх", сказав командант.